

VALTIONEUVOSTON ASETUS METSÄTALouden MÄÄRÄAIKAISESTA KANNUSTEJÄRJESTELMÄSTÄ ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Asian tausta

Esityksen taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa momentille 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen) kohdistetut säästöt sekä vuosia 2025-2028 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa päätetyt lisäsopeutustoimet. Näiden seurauksena momentilla 30.40.44 vuonna 2025 rahoitusta on käytettävissä 37,277 miljoonaa euroa ja jatkuvuutena noin 33 miljoonaa euroa. Leikkauksen toteuttamiseksi on muutettu lakia metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (71/2023), jäljempänä *kannustejärjestelmälaki*. Kannustejärjestelmälaista on poistettu mahdollisuus rahoittaa uuden tien tekemistä omana työajanaan tai perusparannuksen yhteydessä. Vastaavat muutokset on tarpeen tehdä myös metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettuun valtioneuvoston asetukseen. Uusia metsäteitä koskevat säännökset kumottaisiin. Lisäksi Petteri Orpon hallituksen säästötavoitteen saavuttamiseksi muutettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja sekä alennettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää ja yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa.

Kannustejärjestelmän lain muutoksilla ja esitetyillä valtioneuvoston asetuksen muutoksilla on pyritty kohdistamaan käytettävissä oleva valtiontuki siten, että kannustejärjestelmällä edistettäisiin kansallisen metsästrategian ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmistelu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Esityksestä on järjestetty lausuntokierros 19.6.-12.8.2024.

3. Keskeiset ehdotukset

Kannustejärjestelmälakiin tehtyjen muutosten takia muutettaisiin asetusta siten, että siitä poistettaisiin säännökset, jotka liittyvät uuden metsätien tekemiseen tai uuden metsätien tekemistä sisältävään yksityistien perusparannukseen. Lisäksi ehdotetaan, että yksityistien perusparannuksen tukea alennettaisiin siltä osin kuin kyse on yhteishankkeista tai yhteismetsän toteuttamasta hankkeesta.

Edellä mainittujen lisäksi muutettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja kasvatettavan taimikon ja nuoren metsän keskipituuden osalta sekä alennettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää.

Asetus tulisi voimaan 1.1.2025. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja ja tuenmäärää sekä yksityistien perusparannuksen tuenmäärää koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.1.2026.

4. Pääasialliset vaikutukset

Kannustejärjestelmää toteutetaan julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa. Kannustejärjestelmälain mukaisiin tukiin on käytettävissä momentilla 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen) 37,277 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja lisäsopeutustoimet huomioiden noin 33 miljoonaa euroa vuodesta 2026 lähtien. Vuoden 2025 säästötavoite on arvioitu saavutettavan lakkauttamalla mahdollisuus tukea uusien teiden rakentamista. Myöhempien vuosien säästötavoite on arvioitu saavutettavan muuttamalla taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja sekä alentamalla taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää ja yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa.

Kannustejärjestelmälain muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (HE 115/2024 vp) on tarkasteltu uusien metsäteiden tuen lakkauttamisen vaikutuksia. Muutoksella saavutettava kustannussäästö on noin 210 000 euroa. Valtioneuvoston asetukseen tehtävillä uusilla teillä koskevilla muutoksilla ei synny uusia vaikutuksia.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtojen muutos vähentää rahoituskelpoisten kohteiden määrää. Vuoden 2023 taimikon ja nuoren metsän hoito hankkeiden perusteella voidaan arvioida, että kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituutta koskevan vaatimuksen alentaminen yhdellä metrillä vähentää toteutuvien hankkeiden työmäärää noin kahdeksan prosenttia.

Toteutuvien taimikon ja nuoren metsän hoitohankkeiden määrä olisi tällöin noin 110 000 hehtaaria.

Työt painottuisivat aikaisempaa enemmän taimikoihin ja raivaussahalla hoidettaviin nuoriin metsiin. Muutoksella saavutettava kustannussäästö on noin kaksi miljoonaa euroa.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtojen muutos yhdessä pienpuun keruusta maksettavan lisän alentamisen kanssa tulee vähentämään erityisesti kiinnostusta pienpuun keruuseen. Pienpuun keruun lisää koskevat tukiehdot eivät aseta vaatimuksia kerätyn pienpuun käytölle. Tuetuilta kohteilta kerättävän pienpuun määrä ei myöskään ole tiedossa. Taimikon ja nuoren metsän hoitokohteiden tukiehtojen muuttamisella pienpuun keruumäärät laskisivat arviolta 25 000 hehtaariin. Muutoksella saavutettava kustannussäästö on noin 1,75 miljoonaa euroa.

Yksityisteiden perusparannuksen tukitason muutos vähentää tuen tarvetta noin 1,7 miljoonaa euroa, jos teitä perusparannettaisiin 500 kilometriä. Tukitason muutos saattaa vähentää kiinnostusta yksityisteiden perusparannus tukea kohtaan. Metsäkeskus on TIESIT -hankkeessa arvioinut keskeisen yksityistieverkon investointitarpeen määräksi noin 1,3 miljardia euroa. Kunnostuksen tarpeessa olevia teitä on noin 55 000 – 60 000 km ja siltoja noin 1200 kappaletta.

Alla olevaan taulukkoon on arvioitu momentilta 30.40.44 rahoitettavien työlajien työmäärät ja tuen tarve ehdotettujen muutosten jälkeen, sekä kuvattu aikaisemman kemera-tukijärjestelmän toteutuneet työmäärät. Rahoitettavien toimenpiteiden potentiaalinen työmäärä on huomattavasti suurempi. Toteutuvien toimenpiteiden määrä on riippuvainen maanomistajien kiinnostuksesta tukea kohtaan. Vuosittaiset vaihtelut voivat olla suuria.

Työlaji	Kemera työmäärät 2015-2023	Ehdotuksen työmäärät	Tuen tarve
Taimikon ja nuoren metsän hoito	113 369 - 155 929 ha	110 000 ha	22 000 000 e
Pienpuun keruu	23 378 - 36 452 ha	25 000 ha	1 250 000 e
Terveyslannoitus	9 630 - 14 124 ha	15 000 ha	3 187 500 e
Suometsän hoito *	7 816 – 40 354 ha	10 000 ha	1 500 000 e
Yksityisteiden perusparannus	275 - 1089 km	500 km	4 420 000 e
Uudet metsätiet	22 – 98 km	0 km	0 e
Yhteensä			32 357 500 e

* Suometsän hoito kokonaisuus pitää sisällään suometsän hoitosuunnitelman sekä suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen. Työlaji on muuttunut huomattavasti, joten voimassa olevan kannustejärjestelmän ja aikaisemman kemera-tukijärjestelmän vertailu on suuntaa antava.

5. Lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 19.6-12.8.2024. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot 50 taholta. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen metsäkeskus, Bioenergia ry, Energiateollisuus ry, Koneyrittäjät ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., METO – Metsäalan asiantuntijat ry, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo, Metsäpalvelutyönantajat ry, Metsäteollisuus ry, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry, Sahateollisuus ry, Saimaan metsänomistajat ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen tieyhdistys ry, Suomen yhteismetsät ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.. Kemijärven, Kuusamon, Posion ja Sallan yhteismetsä eivät jättäneet omaa lausuntoaan, mutta ovat mukana Suomen yhteismetsän ry:n lausunnossa. Valtiovarainministeriö ja Suomen ympäristökeskus ilmoittivat, etteivät ne lausu asiasta.

Yleisesti ottaen valtiontalouden tilanne ja siitä johtuvat säästöt saivat ymmärrystä. Tosin esitettiin myös, että metsätalouden rahoitus tulisi varmistaa lisämäärärahoituksella. Yleisesti säästöjen nähtiin vaarantavan hallitusohjelman ja kansallisen metsästrategian tavoitteiden saavuttamisen. Esitystä pidettiin huonona metsäpolitiikan ennustettavuuden kannalta, koska kannustejärjestelmä juuri uudistettu ja se on ollut voimassa vasta vajaan vuoden.

Valtion talousarvion momentin 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) jäämistä säästöjen ulkopuolelle pidettiin hyvän ratkaisuna. Lausunnoissa huomautettiin, että momentille 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen) on jo kohdistettu huomattavia leikkauksia. Momenttiin 30.40.44 kohdistuneista leikkauksista huolimatta Suomen luonnonsuojeluliiton näkemyksen mukaan kannustejärjestelmän momenttien rahoitus on epätasapainossa.

Monet lausunnonantajat pitivät säästöjen kohdentamista oikeasuuntaisena.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon enimmäispituuden alentaminen sai sekä kannatusta että sitä vastustettiin. Pienpuun keruusta maksettavan lisän alentamiseen suhtauduttiin myönteisesti. Usea lausunnonantaja esitti leikkausten kohdentamisen vaihtoehdoksi pienpuun keruukohteilta maksettavan lisän poistamista. Esityksessä arvioidaan, ettei sillä saavutettaisi tulevana vuosina

tarvittavia riittäviä säästöjä. Esityksessä katsotaan, että taimikon ja nuoren metsän hoidon enimmäispituusrajan laskeminen vähentää pienpuun keruuseen soveltuvien kohteiden määriä ja voi osittain johtaa tuen lakkauttamisen kanssa samaan lopputulokseen.

Moni lausunnonantaja korosti metsätieverkoston merkitystä kannattavan metsätalouden harjoittamiselle sekä yhteiskunnalle. Valtaosa lausunnonantajista näki uusien metsäteiden rahoittamisesta luopumisen valitettavana, mutta piti metsäteiden perusparannuksista huolehtimista ensisijaisena. Osa lausunnonantajista esitti perusparannuksen tukitason säilyttämistä ennallaan tai pienempää muutosta siihen. MTK esitti tukitason maantieteellistä porrastusta.

6. Yksityiskohtaiset perustelut

7 § Käsittelyn jälkeinen metsikkö

Pykälän 1 momentissa asetetaan kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituudelle vähimmäis- ja enimmäisvaatimus, jotka sen täytyy täyttää työn jälkeen. Momenttia muutettaisiin kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän hoitotyön jälkeisen keskipituuden enimmäisvaatimuksen osalta. Kun pääpuulajina on havupuu keskipituuden enimmäisvaatimus laskisi 12 metristä 11 metriin ja kun pääpuulajina on lehtipuu keskipituuden enimmäisvaatimus laskisi 15 metristä 14 metriin. Kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden vähimmäisvaatimus säilyisi edelleen 0,7 metrissä.

Kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden enimmäisvaatimuksen muutoksella vähennettäisiin rahoituskelpoisten kohteiden määrää. Pituusrajan laskemisen myötä hoitotyöt kohdistuisivat aikaisempaa enemmän taimikon hoitoon ja raivaussahalla tehtävään nuoren metsän hoitoon.

8 § Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrä

Vuosittain käytettävissä olevasta määrärahasta myönnetään valtion tukea eniten taimikon ja nuoren metsän hoitoon ja sen yhteydessä kaadettavan pienpuun keräämiseen. Näiden toimenpiteiden yhteenlasketut suoritemäärät vaihtelevat vuosittain ja ovat yhteensä yli 110 000 hehtaaria. Siten kannustejärjestelmän sopeuttamisen kannalta näihin toimenpiteisiin käytettävän tuen taso on merkityksellisin. Tukitason tarkastelussa huomioidaan myös toimenpiteestä saatavat tulot. Koska viime aikoina energiapuusta maksettava kantohinta on noussut voimakkaasti, on tarkoituksenmukaista tarkastella pienpuun keruusta maksettavan lisän suuruutta.

Tilastojen mukaan energiapuun kauppa on vilkastunut ja siitä maksettava kantohinta on noussut merkittävästi Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen jälkeen. Ennen sotaa energiapuusta maksettiin pystykaupassa keskimäärin alle 5 euroa/m³, kun se vuonna 2024 oli 18 euroa/m³. Energiapuun eri jakeiden välillä on huomattavia hintaeroja. Kohonneiden energiapuun hintojen johdosta osalla pienpuun keruun kohteista ei ole tarvetta tuelle. Edellä kuvatulla taimikon ja nuoren metsän tukiehtojen muutoksella tuki voidaan kohdistaa kaupallisesti vähemmän kannattaviin kohteisiin. Lisäksi tukitasoa alentamalla voidaan myös vaikuttaa, ettei pienpuun keruukohteilta saatava tulo ja tuki yhteensä muodostu kustannuksia suuremmaksi.

Jotta tarvittavat määrärahasäästöt saadaan aikaiseksi, taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää esitetään alennettavaksi 50 eurolla hehtaaria kohden. Pienpuun keruu keruukohteilta maksettava tuki olisi jatkossa 250 euroa hehtaarilta.

21 § Yksityistien perusparannus

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1-3 momentti vastaisivat voimassa olevan asetuksen pykälää. Pykälän 4 momentti ja 5 momentin toinen, kolmas ja neljäs virke liittyvät uuden metsätien tekemiseen yksityistien perusparannuksen yhteydessä, jota koskevat säännökset on kumottu kannustejärjestelmälaissa. Sen vuoksi säännöksiä ei sisällytettäisi asetuksen 21 §:ään. Pykälän 4 momentin ensimmäinen virke vastaa voimassa olevan asetuksen pykälän 5 momentin ensimmäistä virkettä. Pykälän 5 ja 6 momentti vastaavat voimassa olevan asetuksen pykälän 6 ja 7 momenttia.

22 § Yksityistien perusparannuksen tuen määrä ja hyväksyttävät kokonaiskustannukset

Riittävien vuosittaisten säästöjen saamiseksi pykälän 1 momentissa säädetyt yksityisteiden perusparannuksen tukien tasoja ehdotetaan alennettavaksi. Tarkoituksena on laskea yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa yhtä aikaa yksityistielain (560/2018) nojalla myönnettävien yksityistieavustusten tukitason kanssa. Yksityistieavustusten korotettu tukitaso on voimassa 2025 vuoden loppuun asti. Pykälän 1 momentissa olevaa yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa esitetään alennettavaksi 70 prosentista 50 prosenttiin.

23 § Uuden metsätien tekeminen ja 24 § Uuden metsätien tekemistä koskevan tuen määrä ja hyväksyttävät kokonaiskustannukset

Pykälät 23 ja 24 esitetään kumottavaksi, koska kannustejärjestelmälaista on kumottu uuden metsätien tekemistä koskevat säännökset.

7. Asetuksenantovaltuudet

Metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain 11 § 4 mom., 13 § 4 mom. ja 17 § 5 mom.

8. Voimaantulo

Valtioneuvoston asetuksen esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2025. Sen 7 §:n 1 momentti, 8 § ja 22 §:n 1 momentti esitetään kuitenkin tulevaksi voimaan vasta 1.1.2026.

Siirtymäsäännöksessä otetaan huomioon ne tilanteet, joissa uuden metsätien tekemisen tuen tai uuden metsätien tekemistä sisältävän yksityistien perusparannuksen tukea koskeva asia on tullut vireille ennen asetuksen voimaantuloa. Siirtymäsäännöksessä otetaan huomioon myös se tilanne, että edellä mainitun tiehankkeen toteuttamissuunnitelman laatimiseen on myönnetty tukea ennen asetuksen voimaantuloa. Tällöin myös toteutuksen tukeen, joka myönnetään tämän asetuksen voimaantulon jälkeen, sovellettaisiin asetuksen voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Asetusehdotuksen 7 §:n 1 momentti ja 8 § koskevat taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja ja tuen määrää. Säännökset tulisivat voimaan vasta 1.1.2026. Asetusehdotuksen 22 §:n 1 momentti koskee yksityistien perusparannuksen tuen määrää. Myös kyseisen säännös tulisi voimaan vasta 1.1.2026. Ehdotetaan, että ennen mainittujen säännösten voimaantuloa vireille tullessiin hakemuksiin sovelletaan asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Siirtymäsäännöksen mukaan asetusta sovellettaisiin metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmän toimeenpanoon myös asetuksen voimassaolon päätyttyä.

Eesitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta